

Warszawa, 01.03.2026

Dr hab. Konrad Piotrowski, prof. USWPS

Instytut Psychologii

Uniwersytet SWPS

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Izabeli Huczewskiej pt. „Doświadczenie
parentyfikacji w dzieciństwie a motywacje i pragnienia rodzicielskie bezdzietnych
młodych dorosłych”, Promotor: dr hab. Monika Mynarska, prof. UKSW**

Recenzja sporządzona w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora w
dyscyplinie psychologia.

Charakter rozprawy i ogólna ocena. Przedstawiona do oceny rozprawa
doktorska ma formę cyklu trzech powiązanych tematycznie artykułów naukowych,
opublikowanych w recenzowanych czasopismach o międzynarodowym zasięgu.
Rozprawa została opatrzona autoreferatem, w którym Autorka syntetyzuje założenia
teoretyczne, cele projektu oraz kluczowe wyniki. Publikacja wszystkich trzech prac w
uznanych czasopismach międzynarodowych jest istotnym osiągnięciem młodej
badaczki. Przejście przez wymagający proces recenzyjny stanowi potwierdzenie

zarówno jakości projektu badawczego, jak i kompetencji metodologicznych Doktorantki. Cykl publikacji nie ma charakteru przypadkowego zestawu artykułów. Przeciwnie, tworzy logicznie uporządkowany program badawczy: od konstrukcji i walidacji narzędzia pomiarowego, poprzez testowanie zależności teoretycznych, aż do włączenia moderatora pozwalającego na bardziej zniuansowaną interpretację parentyfikacji. Taka sekwencja wskazuje na dojrzałość conceptualną i konsekwencję w realizacji celu badawczego. Moja ogólna ocena rozprawy jest pozytywna. Jednocześnie uważam, że projekt wymaga precyzyjnego namysłu metodologicznego w zakresie wnioskowania przyczynowego, co rozwijam poniżej.

Osadzenie teoretyczne. Rozprawa została osadzona w modelu TDIB Millera. Wybór tego modelu jest trafny i pozwala uporządkować relacje między motywacjami, pragnieniem i intencją prokreacyjną. Autorka konsekwentnie rozróżnia te konstrukty i unika ich utożsamiania, co w literaturze nie zawsze jest oczywiste. Na szczególne podkreślenie zasługuje próba wyjścia poza redukcyjne rozumienie parentyfikacji jako zjawiska jednoznacznie negatywnego. Uwzględnienie postrzeganych korzyści oraz poczucia niesprawiedliwości stanowi istotne pogłębienie problematyki.

Jednocześnie warto zauważyć, że parentyfikacja mierzona retrospektywnie u młodych dorosłych może być nie tylko wskaźnikiem doświadczenia rozwojowego, lecz także elementem narracji tożsamościowej. Innymi słowy, nie mamy dostępu do „obiektywnego” doświadczenia, lecz do jego aktualnej reprezentacji poznawczej.

Kwestia ta ma istotne znaczenie dla interpretacji zależności z motywacjami prokreacyjnymi i mogłaby zostać szerzej przedyskutowana, a idealnie, także zaadresowana na poziomie badawczym (co niestety nie miało miejsca).

Wkład metodologiczny – konstrukcja CBQ-SF. Pierwszy artykuł cyklu publikacji stanowi mocny metodologicznie element rozprawy. Autorka przeprowadziła rzetelną analizę struktury czynnikowej, zastosowała estymatory adekwatne do danych, porównała modele alternatywne oraz przetestowała model strukturalny z wykorzystaniem SEM. Oddzielenie modelu pomiarowego od strukturalnego oraz uwzględnienie błędu pomiaru można uznać za przejaw dojrzałości analitycznej. Opracowanie skróconej wersji CBQ, przy zachowaniu właściwości psychometrycznych, stanowi realny wkład w rozwój narzędzi badawczych.

Analiza badań 2 i 3 – uwagi metodologiczne. W kolejnych etapach projektu Autorka testuje modele mediacyjne i moderowane mediacje z wykorzystaniem makra PROCESS. Analizy zostały przeprowadzone poprawnie technicznie: zastosowano bootstrap, raportowano efekty pośrednie, sprawdzono założenia regresji, a w Badaniu 3 przetestowano modele z kowariantami.

Zwraca jednak uwagę zmiana strategii analitycznej względem pierwszego artykułu. W Badaniu 1 wykorzystano SEM, natomiast w Badaniach 2 i 3 przyjęto podejście regresyjne, mimo że analizowane konstrukty mają charakter latentny i wielopozycyjny. Nie jest to błąd, lecz decyzja metodologiczna, która powinna zostać

uzasadniona. W chwili obecnej nie dostrzegam takiego uzasadnienia. Zastosowanie SEM w Badaniach 2 i 3 pozwoliłoby kontrolować błąd pomiaru, testować dopasowanie modelu globalnie, porównywać modele alternatywne, zachować większą spójność metodologiczną całego projektu. W Badaniu 2 nie jest nawet jednoznacznie wskazane, czy zmienne demograficzne zostały włączone jako kowarianty w modelach mediacyjnych, podczas gdy w Badaniu 3 modele z kowariantami zostały przetestowane, co oczywiście należy ocenić pozytywnie. Nie jest jednak dla mnie jasne czemu, po pierwszej publikacji Doktorantka zdecydowała się na uproszczenie metody analitycznej zamiast poszukiwać nawet bardziej zaawansowanych dróg analizy danych. Tym bardziej, że w projekcie badawczym opartym jedynie na badaniach poprzecznych, utrudniających przecież wnioskowanie przyczynowe, precyzja analityczna jest dziś kluczowa.

Wnioskowanie przyczynowe i granice interpretacji. Główne zastrzeżenia jakie mam do ocenianej rozprawy dotyczą charakteru zastosowanego schematu badawczego. Wszystkie badania mają charakter przekrojowy. Tymczasem centralny cel rozprawy dotyczy „zbadania roli doświadczeń z dzieciństwa w kształtowaniu motywacji i pragnień rodzicielskich”. Sformułowanie problemu badawczego w taki sposób implikuje kierunek przyczynowy, którego nie można zweryfikować w badaniach poprzecznych. Obecnie możliwe są przecież co najmniej trzy alternatywne interpretacje:

1. doświadczenie parentyfikacji wpływa na motywacje prokreacyjne (model przyjęty),

2. aktualne motywacje wpływają na retrospektywną ocenę relacji z własnymi rodzicami,
3. trzecia zmienna (np. styl przywiązania, cechy osobowości, ogólny dobrostan) wpływa na oba konstrukty i jest odpowiedzialna za obserwowaną korelację. Podkreślam: nie podważa to wyników, lecz ogranicza zakres ich interpretacji, który miejscami wybiega daleko poza to, co potwierdzają dane.

Implikacje aplikacyjne. W autoreferacie Autorka wskazuje, że wyniki mogą wspierać projektowanie polityk rodzinnych czy pracę terapeutyczną. Uważam, że twierdzenia te powinny zostać sformułowane bardziej warunkowo. Badania mają charakter korelacyjny, nie interwencyjny. Nie analizowano zachowań prokreacyjnych, lecz deklaracje. Nie badano stabilności efektów w czasie. W związku z tym implikacje praktyczne powinny być przedstawiane jako potencjalne kierunki dalszych badań, a nie jako bezpośrednie rekomendacje.

Strona redakcyjna i transparentność. Rozprawa jest napisana w sposób klarowny, logiczny i konsekwentny. Pojedyncze uchybienia językowe mają charakter marginalny. W kontekście współczesnych standardów metodologicznych w psychologii, w szczególności w świetle dyskusji dotyczącej replikowalności badań oraz transparentności analiz, warto byłoby konsekwentnie stosować praktyki otwartej nauki, takie jak prerejestracja hipotez czy udostępnianie danych i materiałów badawczych. W pierwszym artykule Autorka udostępniła dane na platformie OSF, co należy ocenić bardzo pozytywnie. W kolejnych badaniach brak jest informacji o prerejestracji czy

otwartym dostępie do danych. Choć nie stanowi to uchybienia formalnego, konsekwentne stosowanie zasad transparentności wzmacniałoby wiarygodność i replikowalność prezentowanych wyników.

Przed przejściem do konkluzji, chcę zachęcić doktorantkę do rozważania odpowiedzi na kilka pytań jakie narzuciły mi się podczas lektury: 1. Jak Autorka uzasadnia rezygnację z modelowania równań strukturalnych w Badaniach 2 i 3, mimo zastosowania SEM w pierwszym artykule? 2. W jaki sposób Autorka odniosłaby się do alternatywnej interpretacji, zgodnie z którą aktualne motywacje rodzicielskie wpływają na retrospektywną ocenę parentyfikacji? 3. Czy możliwe jest zaprojektowanie badania eksperymentalnego pozwalającego testować przyczynowy wpływ aktywizacji doświadczeń parentyfikacyjnych na motywacje prokreacyjne? 4. Jak Autorka ocenia potencjalną rolę zmiennych osobowościowych jako trzeciej zmiennej wyjaśniającej obserwowane zależności? 5. W jaki sposób należałoby zaprojektować badanie longitudinalne, aby weryfikować dynamikę relacji między doświadczeniami z dzieciństwa a motywacjami rodzicielskimi? 6. Jakie warunki metodologiczne musiałyby zostać spełnione, aby można było formułować rekomendacje dla praktyki klinicznej lub polityki rodzinnej?

Spełnienie wymogów określonych w art. 187 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce i konkluzja. Zgodnie z art. 187 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, rozprawa doktorska powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu

naukowego oraz potwierdzać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie, a także jego zdolność do samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. W mojej ocenie przedstawiona rozprawa spełnia wszystkie te przesłanki. Podejmuje problem relacji między doświadczeniami parentyfikacyjnymi w dzieciństwie a motywacjami i pragnieniami prokreacyjnymi młodych dorosłych który nie był dotąd systematycznie analizowany w ramach jednego, spójnego modelu teoretycznego, nie był badany z wykorzystaniem operacjonalizacji motywacji zgodnej z modelem TDIB, nie był rozwijany w kierunku analizy mechanizmów mediacyjnych i moderujących. Także oryginalność rozprawy przejawia się na kilku poziomach: konstrukcji i walidacji skróconego narzędzia pomiarowego (CBQ-SF), empirycznym przetestowaniu mechanizmu łączącego parentyfikację z motywacjami prokreacyjnymi, włączeniu moderatora w postaci postrzeganej niesprawiedliwości parentyfikacji, integracji badań w logiczny, rozwijający się program badawczy. Oryginalność ta nie ma charakteru wyłącznie formalnego (np. replikacyjnego), lecz dotyczy rzeczywistego rozwinięcia pola badawczego poprzez połączenie dwóch obszarów literatury: badań nad Parentyfikacja i badań nad motywacjami prokreacyjnymi. Tym samym rozprawa stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego w rozumieniu ustawowym. Dalej, Doktorantka wykazuje bardzo dobrą orientację w literaturze dotyczącej parentyfikacji, znajomość teorii motywacji prokreacyjnych, umiejętność integracji różnych ujęć teoretycznych, zdolność krytycznego omawiania dotychczasowych wyników badań.

Rozprawa potwierdza, że Autorka posiada ugruntowaną wiedzę teoretyczną w dyscyplinie psychologia oraz posiada kompetencje niezbędne do samodzielnego. Zidentyfikowane ograniczenia mają charakter metodologiczny i nie podważają ogólnej wartości naukowej pracy, lecz wskazują kierunki dalszego rozwoju badań. **Stwierdzam, że rozprawa spełnia wymagania określone w art. 187 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce w zakresie nadawania stopnia doktora w dyscyplinie psychologia. Wnoszę o dopuszczenie mgr Izabeli Huczewskiej do dalszych etapów postępowania doktorskiego.**